

## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษา สังกัดสถาบันพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ในปัจจุบันได้ดำเนินการผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุขหลักสูตรต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ทันตภิบาล และเจ้าพนักงานเภสัชกรรม โดยเฉพาะหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ได้มีการเพิ่มจำนวนการผลิตตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2534 ซึ่งเป็นปีเริ่มต้นทศวรรษแห่งการพัฒนาสถานอนามัยเพื่อให้มีจำนวนบุคลากรปฏิบัติงานในสถานอนามัยอย่างเพียงพอ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับคุณภาพงานบริการสาธารณสุขระดับตำบล (ปฏิทินสาธารณสุข, 2536) ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดไว้อย่างเด่นชัดด้านเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีสุขภาพดีถ้วนหน้าด้วยการป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้นด้วยตนเอง (บันทึกสาธารณสุข, 2535)

นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ส่วนมากจะไปปฏิบัติงานตามสถานอนามัยมีเพียงบางส่วนที่ปฏิบัติงานตามที่ต่าง ๆ เช่น โรงพยาบาลชุมชน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และอื่น ๆ หลักสูตรนี้มีการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร โดยแบ่งเป็นวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ วัตถุประสงค์ทั่วไป มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ มีคุณธรรม มีความคิดริเริ่มในการนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานสาธารณสุขได้อย่างเหมาะสม ส่วนวัตถุประสงค์เฉพาะ มุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพ ไปใช้ปฏิบัติงานและสนับสนุนงานด้านส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรค การรักษาพยาบาลเบื้องต้น และฟื้นฟูสมรรถภาพของชุมชนได้ ตลอดจนสามารถนำหลักวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์

ใบขับปฏิบัติงานสนับสนุนงานด้านสาธารณสุข ชเวียร์ (Schweer, 1972 : อ้างถึงในเจือจันทร์ เรืองศรี, 2533) มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาในวิทยาลัยพยาบาลจะต้องมีจุดประสงค์สำคัญคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มีการพัฒนาทางด้านสติปัญญา มีทักษะในการตัดสินใจและสามารถแก้ปัญหาได้ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถนำความรู้จากทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม มีความพึงพอใจในการประกอบอาชีพและสามารถพัฒนาไปสู่การมีทักษะในการประกอบอาชีพได้ จะเห็นได้ว่าการศึกษาวិชาการพยาบาล นอกจากจะเน้นภาคทฤษฎีแล้วยังเน้นภาคปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะและเจตคติไปพร้อม ๆ กัน

การฝึกปฏิบัติงานภาคกรรณพยาบาล ซึ่งเป็นภาคการศึกษาที่ 2 ในชั้นปีที่ 1 ใช้เวลา 5 เดือน เป็นการฝึกภาคปฏิบัติตามโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นโรงพยาบาลชุมชนที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น แล้วว่าเหมาะสมสำหรับเป็นที่ฝึกปฏิบัติงาน การฝึกปฏิบัตินั้นเป็นการนำความรู้ด้านการรักษาพยาบาลไปใช้กับผู้ป่วยหรือผู้มาขอรับบริการภายใต้การนิเทศของอาจารย์แพทย์ และอาจารย์พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลนั้น ในการดูแลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ด้านสวัสดิการต่าง ๆ อยู่ในความดูแลของอาจารย์พี่เลี้ยงซึ่งส่วนมากจะเป็นอาจารย์พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้คอยประสานงานระหว่างนักศึกษากับหน่วยงาน นอกจากนี้อาจารย์นิเทศจากทางวิทยาลัยจะมีการเยี่ยมและประเมินการฝึกภาคปฏิบัติตลอดระยะเวลา 5 เดือนนี้เป็นจำนวน 2 ครั้งในระหว่างการฝึกปฏิบัตินักศึกษาจะต้องบรรลุวัตถุประสงค์ที่ทางวิทยาลัยกำหนด ซึ่งมีทั้งวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยมีการกำหนดขอบเขตวิชาต่าง ๆ เช่น การให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วย และฟื้นฟูสภาพได้อย่างถูกต้อง การตรวจวินิจฉัยการรักษาพยาบาลเบื้องต้นในขอบเขตที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การส่งต่อผู้ป่วยที่เกินขีดความสามารถเพื่อไปรักษาต่อในโรงพยาบาล ให้การส่งเสริมและป้องกันโรคได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่อการฝึกงาน (คู่มือการฝึกปฏิบัติงานภาคกรรณพยาบาล, 2534)

ตลอดระยะเวลา 5 เดือนก่อนที่จะสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติ นักศึกษาจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ต้องตัดสินใจมากมาย ในด้านสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับบุคลากรต่าง ๆ ในหน่วยงาน โดยเฉพาะอาจารย์แพทย์ และอาจารย์พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนักศึกษา หากความสัมพันธ์ดำเนินไปไม่ดีย่อมก่อให้เกิดความคับข้องใจ ความวิตกกังวล ความเครียดและเกิด

ปัญหาสุขภาพจิตตามมา จากการศึกษาของเบลนีย์ (Blainey, 1980) พบว่า สาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นฝึกปฏิบัติงานเกิดความวิตกกังวลคือ การที่มีสัมพันธภาพไม่ดีกับบุคลากรต่าง ๆ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล ผู้ป่วยและบุคลากรอื่น ๆ ในการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาเท่าที่ผ่านมารากฐานว่า มีนักศึกษาบางส่วนได้ลาออกขณะฝึกภาคปฏิบัติ ความเครียดถือเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักศึกษาพยาบาลลาออกก่อนสำเร็จการศึกษา (Lee and Ellis, 1990) หรือมีอาการเจ็บป่วยทางจิตใจ และทางร่างกายทำให้การฝึกภาคปฏิบัติประสบความล้มเหลวต้องยืดระยะเวลาในการฝึกภาคปฏิบัติออกไปอีก หรือเมื่อมีการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ต้องมีการฝึกปฏิบัติซ้ำอันส่งผลให้เกิดความล่าช้าต่อการผลิตบุคลากรหลักสูตรนี้ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งอยู่ในภาวะที่ขาดแคลนและกำลังเร่งการผลิตตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข จำนวนนักศึกษาหลักสูตรนี้ต้องฝึกปฏิบัติซ้ำ และลาออกในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานบางรุ่นมีจำนวนไม่น้อย เช่น ในการฝึกปฏิบัติภาครักษาพยาบาลของนักศึกษารุ่นที่ 57 พบว่า มีจำนวนนักศึกษาต้องฝึกปฏิบัติงานซ้ำจำนวน 14 คน และลาออกระหว่างการฝึกปฏิบัติ 3 คน รวมทั้งสิ้น 17 คน คิดเป็นร้อยละ 13.86 ของนักศึกษาทั้งหมดในรุ่นนี้ (ฝ่ายพัฒนาการศึกษา วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น) ซึ่งเป็นการสูญเสียบุคลากรสาธารณสุข ทั้ง ๆ ที่นักศึกษาหลักสูตรนี้ในด้านความรู้ลึกต่อวิชาชีพ โดยเฉพาะมีความพึงพอใจที่จะไปให้บริการและช่วยเหลือประชาชนอย่างแท้จริง (จินดา มณีพ่อง, 2535) จากสภาพการณ์ฝึกปฏิบัติงานซึ่งนักศึกษาต้องหมุนเวียนไปตามแผนกต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายทำให้ต้องมีการปรับตัวอยู่ตลอดเวลา บรรยากาศของหน่วยงานจะเป็นแรงกดดันที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน แม้ว่าจะเป็นหน่วยงานระบบราชการเหมือนกัน แต่สิ่งแวดล้อมภายในและจุดมุ่งหมายของการให้บริการแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน (สมยศ นาวิการ และพุดดี รุณาคม, 2520) การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาภายใต้การนิเทศกำกับดูแลของอาจารย์แพทย์ อาจารย์พยาบาลวิชาชีพ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่เลี้ยงในโรงพยาบาลชุมชน และมีภาระความรับผิดชอบมากมาย โดยเฉพาะโรงพยาบาลชุมชน พยาบาลวิชาชีพจะมีระดับความเครียดในระดับน้อยไปถึงสูงมาก เนื่องจากภาวะขาดแคลนบุคลากร (พรทิพย์ วิโรจน์แสงอรุณ, 2528) ย่อมส่งผลต่อการนิเทศนักศึกษาภายในหน่วยงาน อรทัย ชื่นมนุญย์ (2518) ได้กล่าวว่าจากการทดลองของลูเรีย พบว่า คนมีอารมณ์เครียดสูงจะมีผลทำให้การใช้เหตุผลและการใช้วิจารณญาณอื่น ๆ มีประสิทธิภาพน้อยลงจากงานวิจัยของอัมพร กุลเวชกิจ, (2537) พบว่า สัมพันธภาพและความ

เครียดของนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพยาบาลวิชาชีพมีความสัมพันธ์กันเชิงนิเสธ การที่คนเราเมื่อเกิดความเครียดขึ้นแล้ว หากไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาก็จะก่อให้เกิดความเครียดลงได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อตนเอง ในด้านสุขภาพเกิดการเจ็บป่วยทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง เนื่องจากการลาป่วยและค่ารักษาพยาบาลในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีการประมาณการสูญเสีย ทางด้านเศรษฐกิจ จากผลของความเครียดของบุคคลในวงการอุตสาหกรรมพบว่า มีมูลค่าสูงถึง ประมาณปีละ 1.5 ล้านบาท (ประเวศ วสี, 2527) ในด้านสุขภาพจิตจากการศึกษาของ สุวรรณ สุภรัตน์บุญ และคณะ (2532) ได้ทำการศึกษาพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่นที่มี ปัญหาทางจิตเวช จะประสบความล้มเหลวทางการศึกษา นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุข- สุขศาสตร์ บางรายในจำนวนที่ฝึกปฏิบัติวิชาการศึกษาพยาบาลในแต่ละปี จะประสบปัญหาด้านจิตเวช เช่นกัน ต้องพักการฝึกปฏิบัติเพื่อเข้ารับการรักษา และนักศึกษาบางรายมีอาการเครียดมากถึง ขนาดทำร้ายร่างกายตนเอง ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างรีบด่วน

จากการศึกษาเอกสารรายงานวิจัยต่าง ๆ ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับความเครียด ของนักศึกษาและปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาหลักสูตร ประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ที่ออกฝึกปฏิบัติด้านการรักษาพยาบาล ในฐานะผู้วิจัยเป็น อาจารย์ผู้สอนวิชาการพยาบาลซึ่งเป็นวิชาหนึ่งที่นักศึกษาต้องนำไปฝึกปฏิบัติ และเคยมีนักศึกษา ที่ออกฝึกปฏิบัติงานตามโรงพยาบาลชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะพื้นที่ในจังหวัด ขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการฝึกภาคปฏิบัติด้านการรักษาพยาบาลของนักศึกษา รวมทั้งบุคลากรที่ เกี่ยวข้องจะได้ตระหนักถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษา เพื่อจะได้ช่วยกัน แก้ไขปรับปรุงลดทอนภาวะความเครียดและทำให้เกิดคุณภาพที่ดีของนักศึกษาต่อการฝึกปฏิบัติงาน ด้านการรักษาพยาบาล ตลอดจนช่วยในการป้องกันปัญหาด้านสุขภาพจิตและทำให้การผลิตบุคลากร ดังกล่าว ในขณะเร่งด่วนเป็นไปตามเป้าหมายของแผนพัฒนากำลังคนด้านสาธารณสุขต่อไป

## 1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ชั้นปีที่ 1 ที่ฝึกปฏิบัติงานใน

## โรงพยาบาลชุมชน

- 2) เพื่อศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชน ในแต่ละพื้นที่จังหวัด

### 1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 64 ซึ่งฝึกปฏิบัติงานภาค리학าพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2538 - 17 กันยายน 2538
- 2) ตัวแปรที่ทำการศึกษา ได้แก่ คะแนนความเครียด และคะแนนปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาค리학าพยาบาล

### 1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเป็นไปตามการรับรู้ของแต่ละบุคคล

### 1.5 นิยามเชิงปฏิบัติการ

- 1) ความเครียด หมายถึง ค่าคะแนนที่วัดได้จากแบบสำรวจความเครียดที่ผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของแมคมิลแลน ซึ่ง อัมพร กุลเวชกิจ นำมาปรับปรุงและแบบสอบถามความเครียดของดูแกนและคนอื่น ๆ ซึ่ง ชูศรี เลิศรัตน์เดชากุล นำมาปรับปรุง ค่าคะแนนที่ได้ของแต่ละคนจะมีความแตกต่างไปตามระดับความเครียด

- 2) ระดับความเครียด หมายถึง ความแตกต่างของค่าคะแนนที่วัดได้จากแบบสำรวจความเครียด ซึ่งแบ่งระดับความเครียดดังต่อไปนี้

ความเครียดต่ำ ได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $< \bar{X} - S.D.$ )

ความเครียดปานกลาง ได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมตั้งแต่ค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานถึงค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $\bar{X} \pm S.D.$ )

ความเครียดรุนแรงหรือสูง ได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $> \bar{X} + S.D.$ )

3) โรงพยาบาลชุมชน หมายถึง หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ป่วยรวมทั้งการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพพลานามัยที่สมบูรณ์ ตั้งอยู่ในเขตชนบท ซึ่งเดิมเรียกว่า โรงพยาบาลอำเภอ (ปฏิทินสาธารณสุข, 2537) เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานด้านการรักษาพยาบาลของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด

4) ขนาดของโรงพยาบาล หมายถึง จำนวนเตียงที่โรงพยาบาลสามารถรับผู้ป่วยไว้รักษาได้ตามเกณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งจำแนกเป็น 3 ขนาดคือ

(1) โรงพยาบาลชุมชนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงพยาบาลขนาด 60 หรือ 90 เตียง

(2) โรงพยาบาลชุมชนขนาดกลาง หมายถึง โรงพยาบาลขนาด 30 เตียง

(3) โรงพยาบาลชุมชนขนาดเล็ก หมายถึง โรงพยาบาลขนาด 10 เตียง

5) อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง อาจารย์แพทย์หรืออาจารย์พยาบาลวิชาชีพ ที่ได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงพยาบาลชุมชน ในการดูแลให้คำปรึกษาทั้งในด้านการงาน และปัญหาส่วนตัว เป็นผู้คอยประสานงานระหว่างนักศึกษาและหน่วยงานทั้งทางโรงพยาบาลชุมชนที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติและวิทยาลัย เพื่อให้กระบวนการฝึกดำเนินไปโดยราบรื่น ส่วนมากจะเป็นอาจารย์พยาบาลวิชาชีพที่ได้รับมอบหมาย มีบางโรงพยาบาลที่อาจารย์พี่เลี้ยงเป็นอาจารย์แพทย์

6) อาจารย์แพทย์ หมายถึง แพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพสาขาเวชกรรมซึ่งปฏิบัติงานในด้านการตรวจรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ โดยมีหน้าที่นี้เทศนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ในขณะที่ฝึกปฏิบัติตรวจรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นโรคที่ทางกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้สามารถตรวจรักษาเบื้องต้นได้ และพิจารณาส่งต่อผู้ป่วยที่เกินความสามารถหรือเกินขอบเขตที่ทางกระทรวงสาธารณสุขกำหนด

7) อาจารย์พยาบาลวิชาชีพ หมายถึง พยาบาลวิชาชีพผู้ประกอบวิชาชีพสาขาการพยาบาลผดุงครรภ์ ซึ่งปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงพยาบาลชุมชน โดยมีหน้าที่ให้การนิเทศศึกษาระหว่างการฝึกภาคปฏิบัติ เป็นผู้ประเมินกิจกรรมตลอดกระบวนการในการฝึกภาคปฏิบัติการพยาบาลผู้ป่วยและเป็นผู้ประเมินกิจกรรมตามคู่มือการประเมินผลจากวิทยาลัย

8) นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ หมายถึง นักศึกษาหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานของสาขาวิชาชีพสาธารณสุขที่มุ่งให้ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ คุณภาพ และความก้าวหน้าทางวิชาการต่อการนำไปประกอบวิชาชีพทางด้านสาธารณสุขให้ สอดคล้องกับการพัฒนาสาธารณสุขของชาติ (สาธารณสุข. กระทรวง, 2533)

9) อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง วิทยากรย์จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัด ขอนแก่น ซึ่งได้รับมอบหมายให้ออกนิเทศนักศึกษาตามโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ โดยมีการวาง แผนนิเทศ และแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ทางโรงพยาบาลชุมชนที่นักศึกษาไปฝึกภาคปฏิบัติตลอด ระยะเวลา 5 เดือน มีการนิเทศ 2 ครั้ง ตามระเบียบของวิทยาลัยการสาธารณสุข

10) บัณฑิตด้านการฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา ในการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ซึ่งส่งผลต่อกิจกรรมที่นักศึกษา ได้รับมอบหมายจากวิทยาลัยในการฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ได้แก่

(1) การรับรู้ต่อระบบบริหารการฝึกภาคปฏิบัติ หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อกระบวนการ บริหารที่เกี่ยวข้องกับการฝึกปฏิบัติ การวางแผน การติดต่อสื่อสาร ตลอดจนสิ่งกระตุ้นส่งเสริม สนับสนุนการฝึกปฏิบัติงาน สามารถวัดได้จากแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้ต่อระบบบริหารของ การฝึกภาคปฏิบัติ

(2) ลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติ หมายถึง สภาพของงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำตามที่ได้ รับมอบหมาย ซึ่งแสดงถึงปริมาณงานและความเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักศึกษา สามารถวัดได้ด้วยแบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานในด้านลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติ

(3) การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในตัวนักศึกษา โดยแสดงว่าการฝึกปฏิบัติงานด้านการรักษาพยาบาลมีผลสำเร็จปรากฏให้ผู้อื่นมองเห็นได้หรือเห็น ผลลัพธ์ของการใช้กำลังความสามารถของตนเอง สามารถวัดได้จากแบบสอบถามปัจจัยด้านการ ฝึกปฏิบัติงานในด้านการรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน

(4) สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากร หมายถึง ผลของการปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักศึกษากับแพทย์ พยาบาลวิชาชีพ ตลอดจนอาจารย์พี่เลี้ยงที่ปรากฏาในลักษณะของการให้ความ ช่วยเหลือ การให้คำปรึกษา การชี้แนะกันและกัน แสดงถึงความไว้วางใจต่อกันและสามารถวัด ได้จากแบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานในด้านสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากร

(5) การรับรู้ต่อระบบการนิเทศงานของอาจารย์จากวิทยาลัย หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเฝ้าตรวจสอบจากวิทยากรย่อยประจำภาควิชาสาธารณสุขชุมชน ที่รับผิดชอบต่อการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ในการจัดระบบการนิเทศซึ่งมีการวางแผนการนิเทศ การให้คำปรึกษา การชี้แนะ การช่วยแก้ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนการประเมินผลการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษา สามารถวัดได้จากแบบสอบถามปัจจัยด้านการรับรู้ต่อระบบการนิเทศงานของอาจารย์นิเทศจากวิทยาลัย

#### 1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ทำให้ทราบว่าการรับรู้ต่อบัณฑิตฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล มีอิทธิพลต่อความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์แล้วหาทางลดตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความเครียดนั้นลง เพื่อให้การฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลของนักศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์
- 2) ประโยชน์ต่อผู้บริหารทางวิทยาลัยการสาธารณสุข และผู้บริหารทางโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนป้องกัน หรือลดปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ในการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษา
- 3) ประโยชน์ต่ออาจารย์นิเทศที่ได้รับมอบหมายในการฝึกภาคปฏิบัติตามโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ในแต่ละจังหวัดจะได้นำข้อมูลเกี่ยวกับระดับความเครียดมาพิจารณาช่วยในการวางแผนการนิเทศได้อย่างเหมาะสมทั้งด้านระยะเวลา และลำดับก่อนและหลังในการนิเทศแต่ละโรงพยาบาลในภาวະที่ขาดแคลนอาจารย์นิเทศก็ตลอดจะปรับปรุงกระบวนการนิเทศของอาจารย์จากวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- 4) เป็นแนวทางในการจัดเตรียมมาตรฐานนิเทศก่อนออกฝึกภาคปฏิบัติแก่นักศึกษา โดยทางวิทยาลัยจะมุ่งเน้นให้นักศึกษาตระหนักถึงปัญหา และความเป็นจริงในการฝึกภาคปฏิบัติด้านการรักษาพยาบาล ให้ความรู้เรื่องความเครียด ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความเครียด ตลอดจนหาความรู้ ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากรในโรงพยาบาลชุมชนนั้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติภาครักษาพยาบาล